

ISMA
ANNO 1994

**ISMA University
of Applied Sciences**

**THE FUNCTIONING OF CULTURE AND ART
DURING THE WAR**

Scientific monograph

 **IZDEVNIECĪBA
BALTIJA
PUBLISHING
2024**

*Recommended for printing and distribution via Internet
by the Academic Council of Baltic Research Institute
of Transformation Economic Area Problems according
to the Minutes № 5 dated 28.05.2024*

REVIEWERS:

Romans Djakons – Dr.sc.ing., Professor, Academician, President of ISMA
University of Applied Sciences;

Deniss Djakons – Doctor of Economics, Professor, Rector of ISMA
University of Applied Sciences;

Antonina Djakona – Doctor of Economics, Professor, ISMA University of
Applied Sciences.

The functioning of culture and art during the war : Scientific monograph.
Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2024. 276 p.

ISBN 978-9934-26-426-9

© ISMA University
of Applied Sciences, 2024

CONTENTS

SECTION 1. TO BE A UKRAINIAN PLAYWRIGHT OR A PLAYWRIGHT FROM UKRAINE: ABOUT THE PERSONAL / CONJUNCTURAL CHOICE OF UKRAINIAN PLAYWRIGHTS AND ITS FIXATION IN THE WORD DURING THE WAR (Bondareva O. Ye.)	1
1. Why did they not notice the war and when did they start to notice?.....	2
2. How Ukraine (didn't) become a value: language, culture, self-identification	9
3. Without them?.....	15
SECTION 2. SYMBOLISM OF THE CONTEXT AND MINIMALISTIC COMPOSITION IN THE DESIGN OF MODERN WOMEN'S CLOTHING ON THE EXAMPLES OF USING UPCYCLING TECHNIQUES (Bondarenko V. D., Vysotska V. V., Semenova A. V.)	24
1. Historical origins of the philosophical-contextual background in the design of modern clothes: substantiation of research methods	26
2. The main trends in the implementation of upcycling ideas in the design of women's clothing in the conditions of war and post-war reconstruction of Ukraine	32
SECTION 3. INTERPRETIVE ANALYSIS IN THE STRUCTURE OF THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF A TEACHER-MUSICIAN (Bukhnieva O. A., Serduchenko V.)	46
1. Structural-functional language model in the context of the interpretation of the artistic text (semiotics, linguistics, psychoanalysis).....	47
2. Specificity of speech and methods of its organization in the context of interpretation of a musical work	50
3. Principles of text organization in a musical work in the context of its interpretation	52
SECTION 4. INFLUENCE OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR ON THE CREATIVITY OF THE ICONOGRAPHY SCHOOL NAMED AFTER ST. PORFIRY KAVSOVALIVIT (Horban S. I.)	63
1. Formation of the Iconography school named after St. Porfiry Kavsokalivit	65
2. Activities of the Iconography school named after the St. Porfiry Kavsokalivit against the background of contemporary icon-creating processes	70
SECTION 5. TRADITIONAL FOLK RITUALISM IN THE SYSTEM OF ETHNIC CULTURE OF UKRAINIANS (Maraieva U. M.)	89
1. Peculiarities of ethnic culture of Ukrainians and its formation in context of social-philosophical knowledge.....	90
2. Value-spiritual determinants of the Ukrainian people and their reflection in folk rituals	106

SECTION 6. ARCHETYPES AS CONTENT-CREATING COMPONENTS OF AN ARTIST'S BIOGRAPHY (Mykulanyets L. M.).....	131
1. Archetypes as universals of an artistic culture.....	132
2. Dominant archaic images of the early period of artist's biography.....	134
3. Leading archetypes of the mature and late phase of master's life history ...	138
SECTION 7. ARTISTIC RESISTANCE AND MEDIA-ACTIVISM: UKRAINIAN ART PRACTICE IN THE WARFARE CONDITIONS OF THE 2022–2023 (Levytska M. K.).....	144
1. Statement and basic definitions. Historiography of the issue	144
2. Analysis of artistic forms and practices as artists' responses to the war ...	147
3. Socially significant forms of artistic activism	151
4. Poster art and decolonization practices.....	152
SECTION 8. SPECIFICS OF THE FUNCTIONING OF THE ZHYTOMYR REGIONAL PHILHARMONIC NAMED AFTER SVIATOSLAV RICHTER IN THE CONTEXT OF THE FULL-SCALE RUSSIAN INVASION OF UKRAINE (24.02.2022 – MARCH 2024) (Reznik O. S.).....	159
1. New formats of interaction between the Zhytomyr Regional Philharmonic named after Sviatoslav Richter and Zhytomyr community at the beginning of the full-scale Russian invasion of Ukraine	161
2. Concert and volunteer activities of the Zhytomyr Regional Philharmonic named after Sviatoslav Richter in the aspect of material and moral support of the Armed Forces of Ukraine	167
3. Festival activity of the Zhytomyr Regional Philharmonic named after Sviatoslav Richter in the aspect of uniting Ukrainian musicians in joint music projects	175
4. Academic Choir Capella “Oreya” as the leading ensemble of the Zhytomyr Regional Philharmonic named after Sviatoslav Richter....	183
SECTION 9. ONLINE SOLFEGGIO: PROBLEMS AND SOLUTIONS (EXPERIENCE DURING THE CORONAVIRUS PANDEMIC AND THE WAR IN UKRAINE) (Serhiieva O. V.).....	198
1. Zoom platform and digital devices in organizing and conducting online solfeggio lessons under conditions of quarantine (COVID-19) and the war in Ukraine: problems and solutions	202
2. Acoustic piano, its substitutes, electronic textbooks and forms of training work when studying solfeggio online under conditions of quarantine (COVID-19) and the war in Ukraine: problems and solutions	204
SECTION 10. UKRAINIAN GLOCAL DESIGN: ATTAINING SPECIFICITY IN THE SOCIAL CONTEXT OF WAR (Udris-Borodavko N. S.)	215
1. Design, glocalization and war: theoretical background of the topic	216
2. Ukrainian design during the war: what and why designers do to win ...	225

SECTION 11. PROBLEMS OF INCLUSIVE EDUCATION
IN THE MODERN ARTISTIC AND EDUCATIONAL SPACE
OF UKRAINE (Shumeiko L. M.)..... 249

1. Semantic analysis of the concepts: “inclusion”, “integration”, “special needs”, “special educational needs” 250
2. A historical and retrospective view of the formation of the concepts of “inclusive education” and “special educational needs” in the national regulatory and legal field 253
3. Inclusive art education in the contemporary space of Ukraine 257

**ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЖИТОМИРСЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ ФІЛАРМОНІЇ ІМЕНІ СВЯТОСЛАВА РІХТЕРА
В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО РОСІЙСЬКОГО
ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНУ (24.02.2022 РОКУ –
БЕРЕЗЕНЬ 2024 РОКУ)**

Резнік О. С.

ВСТУП

Запропонована тематика колективної монографії «Функціонування культури та мистецтва у період війни» є актуальним свідомим відображенням наболілої проблеми сучасності – повномасштабної російської війни проти України. Вирватись із обіймів зла і страждань – це одвічна мета розвитку культури. Людина озброєна культурою надає духовного значення усім явищам навколишнього світу. До явищ духовної культури відноситься мистецтво, яке є реальним відображенням сучасності. Мистецтво – це сфера людської діяльності, в якій створюються і поширюються художні твори у процес суспільної комунікації^{1,2}.

У часи сьогодення в Україні важливе смислове значення в аспекті культури і мистецтва набувають обласні філармонії. Саме ці академічні заклади в умовах війни відіграють вагому роль у багатьох аспектах духовної культури: об'єднують суспільство за допомогою здійснення концертної та театральної діяльності шляхом проведення фестивалів, конкурсів, декад, конференцій, семінарів, майстер-класів, вечорів; втілюють пропаганду кращих взірців класичного і сучасного симфонічного та оперного мистецтва; презентують творчість сучасних молодих виконавців; сприяють відродженню української культури і мистецтва та збереженню національної музичної спадщини; довершують духовне та естетичне виховання суспільства всіх вікових категорій; популяризують сучасне українське музичне мистецтво; реалізують концертні програми на високому мистецькому рівні; здійснюють формування високих моральних якостей людської ідеології; сповнюють душі української нації любов'ю до музичного мистецтва;

¹ Енциклопедія Сучасної України / Нац. акад. наук України, Наукове т-во ім. Т. Г. Шевченка, Ін-т енциклопед. досліджень Нац. акад. наук України ; редкол.: Дзюба І. М. та ін. Київ, 2016. Т. 16. С. 95.

² Енциклопедія Сучасної України / Нац. акад. наук України, Наукове т-во ім. Т. Г. Шевченка, Ін-т енциклопед. досліджень Нац. акад. наук України ; редкол.: Дзюба І. М. та ін. Київ, 2018. Т. 20. С. 518.

виконують функцію музикотерапії для стабілізації психологічного стану людей.

Цілком аргументованим є визначення поняття філармонія ще за часів Давньої Греції – «любов до гармонії». Розглянемо декілька визначень поняття «філармонія» в логічній послідовності роз'яснення у таких джерелах: тлумачний словник української мови, термінологічний словник з української та зарубіжної культури, музичний словник-довідник.

Тлумачні словники української мови поняття «філармонія» відображають такою характеристикою – «установа або товариство, що займається організацією концертів і пропагандою музичного мистецтва; будинок, приміщення, в якому відбуваються концерти, організовані цією установою»^{3, 4}.

Термінологічний словник з української та зарубіжної культури поняття «філармонія» визначає наступним формулюванням – «концертна організація, що пропагує музичні твори, твори інших видів мистецтва (танець, художнє читання тощо), а також виконавську майстерність»⁵.

Ю. С. Юцевич у словнику-довіднику «Музика» поняття «філармонія» формулює в аспекті концертної організації, що пропагує музичні твори і виконавську майстерність шляхом організації концертної діяльності солістів-виконавців та творчих колективів установах, як в стаціонарних умовах, так і під час гастролей⁶.

Основною метою розділу монографії є вивчення особливостей функціонування Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера в умовах повномасштабного російського вторгнення в Україну.

Фактична відсутність наукових досліджень за означеною тематикою зумовила дослідницький напрямок наукової розвідки в аспекті здійснення поглибленого аналізу, систематизації та узагальнення інформації по вищезазначеній темі, яка міститься на офіційних сторінках і сайтах Житомирської обласної філармонії імені Святослава Ріхтера.

³ Тлумачний словник української мови / Уклад. Ковальова Т. В. , Коврига Л. П. Харків : Синтекс, 2002. С. 623.

⁴ Тлумачний словник української мови : понад 12500 статей (близько 40000 слів) / За ред. д-ра філолог. наук, проф. В. С. Калашника. Харків : Прапор, 2002. С. 845.

⁵ Корінний М. М., Потапов Г. Г., Шевченко В. Ф. Короткий термінологічний словник з української та зарубіжної культури. Київ : Україна, 2000. С. 165.

⁶ Юцевич Ю. С. Музика. Словник-довідник. Тернопіль : навчальна книга – Богдан, 2003. С. 288.

1. Нові формати взаємодії Житомирської обласної філармонії імені Святослава Ріхтера із житомирським суспільством на початку повномасштабного російського вторгнення в Україну

Сучасна житомирська мистецтвознавиця І. Копоть, здійснюючи наукову розвідку за темою «Житомирська філармонія в культурному просторі міста: 80 років діяльності» формулює саму головну спрямованість діяльності філармонійно-академічної установи: «На сучасному етапі Житомирська обласна філармонія ім. Святослава Ріхтера здатна поставити перед собою завдання, яке філармонії Західної Європи виконують вже протягом століть – об'єднувати любителів музики, впливаючи в такий спосіб на розвиток національної культури»⁷.

Початок повномасштабного російського вторгнення в Україну зумовив пошук керівництвом Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера нових дистанційних форматів взаємодії із житомирським суспільством. Результатом такого пошуку стало запровадження нових змістовно-інформаційних рубрик, музичних спільнот і програм на офіційній сторінці Facebook Житомирська обласна філармонія імені С. Ріхтера та на каналі YouTube. Першою такою рубрикою означається «Вислови відомих постатей світу про українську пісню»⁸. Вибір такою тематики не випадковий, оскільки саме в народну пісню українська нація вкладає свою силу, думку, волю, свій розум і своє серце.

Протягом перших двох місяців російської агресії ця рубрика мала таке змістовне наповнення:

– 11.03.2022 р. «А пісня – це дума. З усіх потреб потреба. Лише пісні в серці ширить межі неба. На крилах сонце сяйво їм лиша. Чим глибше пісня, тим ясніш душа» – Іван Драч (1936–2018) український поет, кіносценарист, драматург, державний і громадський діяч, номінант на Нобелівську премію з літератури.

– 16.03.2022 р. «Українці дуже багаті, може найбагатші поміж усіма слов'янами, різнобарвними народними піснями. Вони не мудрують, складаючи свої пісні. У них пісні виростають самі, як квіти на полях зелених. І їх така кількість, якою не може похвалитися жоден народ у світі» – Павло Шафарик (1795–1861) словацький та чеський поет, історик, мовознавець, етнограф, засновник наукової славістики.

⁷ Копоть І. Житомирська філармонія в культурному просторі міста: 80 років діяльності. *Аспекти історичного музикознавства*: зб. наук. ст. Харків. нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського; [ред.-упоряд. Ганзбург Г. І., Шубіна Л. І.]. Харків: Харків. нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського, 2018. Вип. 11. С. 157.

⁸ Житомирська обласна філармонія ім. С. Ріхтера. URL: <https://www.facebook.com/filrihter> (дата звернення: 18–24.03.2024 р.).

– 22.03.2022 р. «Українські народні пісні будуть покладені в основу літератури майбутнього» – Юліуш Словацький (1809–1849) польський поет і драматург, національний поет-пророк польської літератури.

– 26.03.2022 р. «Без пісні нема духовного життя народу. Вона народжується від невлочимого поруху людської душі... Ідучи в похід, воїн бере зброю, хліб і пісню. Зброю – для бою, хліб – для життя, пісню – як душу народну» – Андрій Малишко (1912–1970) український поет, літературний критик.

– 28.03.2022 р. «Українська пісня має так багато мистецьких вартостей, що їх неможливо перелічити. Це мистецтво глибоко народне тому, що з нього безпосередньо промовляє до нас своєрідна чиста душа українського народу. Гарна ця душа. Таке саме і її мистецтво» – Зденек Неєдлі (1878–1962) чеський вчений і громадсько-політичний діяч, музикознавець, історик, літературний критик, засновник і президент Чехословацької академії наук.

– 08.04.2022 р. «Ні в якій іншій країні дерево народної поезії не дало таких величезних плодів, ніде дух народу не виявився в піснях так жваво й правдиво, як в українців...». «Нехай же пахучі пісні, немов жадібні вітри повівають в німецькі країни і розкажуть німцям, як діти України колись любили і боролися» – Фрідріх Боденштедт (1819–1892) німецький поет, який здійснював переклади українських пісень на німецьку мову, професор слов'янських мов у Мюнхені.

– 13.04.2022 р. «Наша народна пісня, як і наша доля, виростала на чорному хлібі історії: на страшних пожарищах, у чорних азовах, козловах, салгирях та коднях гинули її геніальні творці. Ромашка і житечко проростали з їхніх сердець, а їхні пісні розходилися по всій Україні, вросли у вічність і ставали для нащадків хвилюючою історією» – Михайло Стельмах (1912–1983) український письменник, драматург, фольклорист, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка 1980 року.

– 19.04.2022 р. «Пісня – це коли душа сповідається» – Григорій Тютюнник (1931–1980) український письменник-прозаїк, лауреат премії імені Лесі України 1980 року та Державної премії імені Тараса Шевченка 1989 року.

21.04.2022 р. «Музика – це мова почуттів» – Ліна Костенко (1930) українська поетеса, письменниця, лауреат Шевченківської премії 1987 року, номінант на Нобелівську премію. Лірика поезії Ліни Костенко красиво і легко лягає на музику, тому багато українських митців створили чимало пісень і романсів на її слова.

– 27.04.2022 р. «Українська народна пісня плекає почуття краси, розвиває природні здібності і його фантазію, розбуджує замилювання до

музики – одним словом, народна пісня є могутнім культурним чинником. Ніщо не може розірвати єдності народу, тому що його об'єднує в одне ціле історична традиція, тисячолітня єдина культура та її плоди – багата мова, величава народна поезія і пісня» – Філарет Колеса (1871–1941) український етнограф, фольклорист, композитор, музикознавець, літературознавець, засновник українського етнографічного музикознавства.

– 06.05.2022 р. «Така гармонія тексту і мелодії, яку виражає українська народна пісня – планетарна естетична рідкість. Це свідчить про обдарованість українців – творців і носіїв унікального народного мелосу» – Микола Жулинський (1940) український літературознавець і політик, доктор філологічних наук, академік Національної Академії Наук України, директор Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України)⁹.

В рамках рубрики «Вислови відомих постатей світу про українську пісню» адміністрація Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера починає висвітлювати творчі постаті співаків, яких визнано національним символом української народної пісні, зокрема Народних артистів України Ніни Матвієнко і Дмитра Гнатюка.

Також починають розкривати значення діяльності композиторів України, котрі у своїй творчості та композиторському стилі мислення спиралися на український народний мелос, як-от:

– Миколи Лисенка (1842–1912) – творця національної опери та «Молитви за Україну», провідника української пісні у світовий простір музичної культури;

– Олександра Білаша (1931–2003) – автора пісень «Два кольори», «Ясени», «Білий сніг на зеленому місті», які увійшли до переліку тих пісень, які співає народ;

– Кирила Стеценка (1882–1922) – продовжувача і збагачувача національного напрямку української музики, автора солоспівів на слова Т. Шевченка, І. Франка, Л. Українки, О. Олеса (Кандиби), творця обробок народних пісень;

– Андрія Кушнірка (1933–2013) – композитора і фольклориста, який зібрав і записав понад тисячу українських народних пісень та сотню із них аранжував для виконання хору і оркестру, зокрема «Заповіт», «Садок вишневий коло хати», «Ой, у лузі червона калина», «Подоланочка», «На камені стою»;

– Степана Сабадаша (1920–2006) – композитора, який залишив глибокий слід в українській пісенній культурі створенням таких пісень:

⁹ Житомирська обласна філармонія ім. С. Ріхтера. URL: <https://www.facebook.com/filrihter> (дата звернення: 18–24.03.2024 р.).

«Марічка», «Пісня з полонини», «Очі волошкові», «Вишні», сповнених мелодійністю, ліризмом та глибоким почуттям любові до народної пісні;

– Василя Михайлюка (1929–2003) – автора найпопулярнішої пісні світу 1967 року «Черемшина» (за визначенням Григорія Нудьги – автора монографії «Українська пісня у світі»);

– Віктора Косенка (1896–1931) – аранжувальника і гармонізатора українських народних пісень;

– Миколи Леонтовича (1877–1921) – автора музики до української народної колядки «Щедрик», яку визнано генетичним кодом української культури на світовому рівні¹⁰.

Другим кроком до запровадження нових дистанційних форматів взаємодії із житомирським суспільством стало формування у березні 2022 року музичної спільноти Music community «Мотив Єднання». Новостворена музична спільнота визначила основні завдання своєї діяльності: обговорення нагальних питань та проблематики у сфері культури, налагодження комунікації для подальшого втілення ідей, висвітлювання та популяризація українського музичного мистецтва на широкий загал, підіймання патріотичного духу українського народу, здійснення зв'язку в тяжкі часи нашої історії, формування нової української ідеї у сфері музичного мистецтва в медіапросторі.

В рамках Music community «Мотив Єднання» на сторінці Facebook Житомирська обласна філармонія ім. Святослава Ріхтера почали презентувати музичні твори у виконанні талановитих українських музикантів-виконавців, як-от: Фантазія на тему української народної пісні «Ой, у вишневому саду» у виконанні харківського гітариста, лауреата міжнародних конкурсів Ростислава Голуба; Й. Гайдн 2-га частина з Тріо фа-діез мінор у виконанні київського Тріо ім. В. С. Косенка, у складі: Анастасії Толстоног (фортепіано), Наталії Павлової (скрипка), Сергія Вакуленка (віолончель); Й. Брамс «Угорський танок № 2» версія для віолончелі з фортепіано у виконанні Сергія Вакуленка (віолончель) та Анастасії Толстоног (фортепіано); Є. Станкович «Українська поема» у виконанні Наталії Павлової (скрипка) і Георгія Павлова (фортепіано); М. Скорик «Мелодія» у виконанні Євгенія Сапожнікова (віолончель) і Артема Канке (фортепіано); Й. Штраус «Вальс» у виконанні Девіда Тобіна (скрипка), Мартіна Моріарті (альт), Крістофера Елліса (віолончель) та Дениса Яворського (фортепіано); «Дві українські пісні» в аранжуванні К. Віленського у виконанні лауреата нью-йоркської премії Artists International Володимира Зайцева (фортепіано); Ф. Шопен «Мазурка» ля

¹⁰ Житомирська обласна філармонія ім. С. Ріхтера. URL: <https://www.facebook.com/filrihter> (дата звернення: 18–24.03.2024 р.).

мінор ор.67 у виконанні Заслуженого діяча культури Польщі Сергія Григоренко; М. Скорик «Вальс» із Партити № 5 у виконанні українського піаніста і педагога, лауреата міжнародних конкурсів, кандидата мистецтвознавства, доцента Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського Ігоря Рябова¹¹.

За ініціативи генеральної директорки Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера Тетяни Руденької на YouTube каналі було організовано програму «Спільний ART» у рамках музичної спільноти «Мотив Єднання», що визначається третім кроком у запровадженні нових дистанційних форматів взаємодії із житомирським суспільством.

Основний задум програми передбачав організацію зустрічей та ведення діалогу з відомими музикантами, діячами мистецтв, новаторами у сфері культури і мистецтв, які своєю творчістю надихають житомирське суспільство. «Говоримо про мистецтво жити, надихати, відроджувати та творити новий український контент», – так означається головний лейтмотив програми «Спільний ART».

Творчо-мистецьке натхнення здійснювали гості програми: Євген Пихтін – художній керівник та головний диригент Поліського академічного ансамблю пісні і танцю «Льонок» ім. Івана Сльоти; Олександр Вацек – художній керівник та головний диригент Академічної хорової капели «Орея»; Євген Стецюк – композитор, диригент Поліського академічного ансамблю пісні і танцю «Льонок» ім. Івана Сльоти; Віталій Ковтушенко – тренер з комунікації, засновник ораторів клубу в Житомирі та засновник проекту «Я – вчитель»; Олена Заведія – Заслужена артистка України, акторка Житомирського

¹¹ Житомирська обласна філармонія ім. С. Ріхтера. URL: <https://www.facebook.com/filrihter> (дата звернення: 18–24.03.2024 р.).

академічного українського музично-драматичного театру ім. Івана Кочерги; Юрій Денисовець – заступник голови Житомирської обласної військової адміністрації; Анатолій Душко – начальник Управління культури та туризму Житомирської облдержадміністрації; Анна Вороньцька – солістка Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера; Ілля Грицанюк – арт-менеджер культурного простору Житомира, засновник і учасник фестивалю вуличних барабанщиків «ВулБа-Fest»; Володимир Котик – засновник і власник агенції «Кран»; Ірина Ковальчук – начальниця Управління у справах сім'ї, молоді та спорту Житомирської міської ради; Олександр Гайдай – музикант, автор і виконавець власних пісень; Ілля Ємець – засновник гурту «Passion Group», засновник громадської організації «Free use», співак, саксофоніст, автор пісень гурту; Мішель Ткачук – актор, режисер, хореограф, викладач ритмічних дисциплін, керівник латиноамериканських танців, член асоціації акторів України; Сергій Козловець – начальник Управління національно-патріотичного виховання, молоді та спорту Житомирської облдержадміністрації; Богдан Ярошинський – студент Житомирського фахового коледжу культури і мистецтв ім. Івана Огієнка, лауреат II премії у номінації «Конферансьє» на міжнародному фестивалі «Пісенний Спас – 2020», автор всеукраїнського проекту «Засинаємо під казку»; Анастасія Навольнева – співачка, лауреат всеукраїнських та міжнародних конкурсів, організатор і засновник школи мистецтв студії «Brand»; Руслан Нота – музикант, аранжувальник, власник та ініціатор проекту «Творче Об'єднання По Цимбалам»; Борис Талько – лауреат всеукраїнських та міжнародних конкурсів, диригент оркестру народних інструментів, викладач Житомирського музичного фахового коледжу ім. В. С. Косенка; Лена Дарк – українська співачка; Олег Антонюк (Озарянин) – митець, поет, лауреат міжнародних фестивалів; Геннадій Махорін – викладач історії та політології, кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільних наук, дослідник-краєзнавець, член Проводу Житомирської обласної ОУН; Артем Кондратюк – виконавець, автор власних пісень, співак, лауреат всеукраїнських та міжнародних конкурсів, фіналіст телепроекту «Голос Країни – 3», учасник телепроекту «Ліга Сміху»; Ганна Бродська – директорка Житомирського музичного фахового коледжу ім. В. С. Косенка; Єлизавета Огороднійчук – студентка 4 курсу відділу Житомирського музичного фахового коледжу ім. В. С. Косенка; Людмила Довгань – старший викладач Житомирського музичного фахового коледжу ім. В. С. Косенка; Тетяна Білоус – дизайнерка, засновниця унікального бренду «Я – українець»; Ірена Марченко – тренер з вокалу та ораторської майстерності, власниця «Продюсерський

Центр Ірени Марченко», громадська діячка, голова громадської організації, володарка титулу «Берегиня України», переможниця та лауреат всеукраїнських конкурсів; Ігор Рябов – талановитий піаніст, лауреат всеукраїнських та міжнародних конкурсів; Аліна Зубова – режисерка, сценаристка, режисерка-постановниця дитячих вистав, організаторка заходів для дітей, громадська діячка, керівник «Дитяча театральна студія Аліни Зубової»; Тарас Босак – продюсер фільму «Щедрик»; Олеся Моргунець-Ісаєнко – режисер фільму «Щедрик»; Віктор Губанов – Народний артист України, лауреат міжнародних конкурсів; Світлана Гресь – письменниця, громадський та державний діяч; лауреат літературно-мистецької премії імені Лесі Українки Українського фонду культури, лауреат Всеукраїнського літературного конкурсу імені Валентина Грабовського, очільниця Житомирської обласної організації Національної спілки письменників України; Оксана Крук – директор міського культурно-спортивного центру Житомирської міської ради, акторка, телеведуча, співачка; Анастасія Комлікова – представниця нового покоління українських композиторів, кандидатка мистецтвознавства, членкиня Національної спілки композиторів України, лауреатка премії імені В. Косенка, креативна директорка міжнародного фестивалю «Музичні імпрези України», генеральна директорка українського академічного фольклорно-етнографічного ансамблю «Калина»; Тімур Мірошніченко – диктор українського телебачення; Ніна Рябенко – голова громадської організації «Головна сцена»¹².

Солістка Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера Світлана Ніконова, ведуча програми «Спільний ART» на початку кожної зустрічі проголошує: «Спільними зусиллями, спільними розмовами ми разом ідемо до омріяної перемоги».

2. Концертно-волонтерська діяльність Житомирської обласної філармонії імені Святослава Ріхтера в аспекті матеріальної та моральної підтримки Збройних Сил України

Від початку повномасштабного вторгнення артисти та адміністрація Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера приєдналася до потужного волонтерського руху, роблячи усе можливе задля омріяної перемоги. Протягом двох років російської агресії солісти та колективи Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера реалізували

¹² Спільний ART. URL: https://www.youtube.com/results?search_query=%D1%81%D0%BF%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9+%D0%90%D0%A0%D0%A2 (дата звернення: 26.03.2024 р.).

благодійні концерти з метою збору коштів на потреби військовослужбовців Збройних Сил України.

19 квітня 2022 року в пабі «Шульц» відбувся благодійний концерт солістки Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера Світлани Ніконорової. Під гаслом «Доки у країні звучить українська пісня – ми непереможні...» особливо проникливо звучали українські пісні у супроводі бандури. Всі зібрані кошти з благодійного концерту були передані військовослужбовцям ЗСУ для придбання Бандеромобілю (броньованого позашляховика)¹³.

20 квітня 2022 року в церкві села Шарме, району Грюйер, кантону Фрібур, що в Швейцарії відбувся благодійний концерт до Великоднього свята. Заслужена артистка України, солістка Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера Яніна Яремчук разом із донькою Катериною Яремчук, тимчасово перебуваючи закордоном, спільно з швейцарською органісткою Єлизаветою Лобановою здійснили концертні виступи з метою зібрання коштів для допомоги Збройним Силам України¹⁴.

29 квітня 2022 року в броварні «Шульц» пройшов благодійний концерт академічної хорової капели «Орея» під керівництвом Олександра Вацека. Концертна програма колективу «45 хвилин мелодії душі» складалася з українських пісень. Зібрані кошти з концерту були передані військовослужбовцям Збройних Сил України для придбання біноклів.

¹³ Житомирська обласна філармонія ім. С. Ріхтера. URL: <https://www.facebook.com/filrihter> (дата звернення: 18–24.03.2024 р.).

¹⁴ Шульга О. Благодійний концерт. Житомирщина. 2022. 20 трав. № 22. С. 12.

Артисти Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера, які виїхали з України закордон через повномасштабне вторгнення росії почали організувати благодійні концерти на підтримку українських Захисників і Захисниць. Українська пісня в вокальних та інструментальних варіантах почала звучати у Польщі, Німеччині, Швеції, Нідерландах, Чехії, Данії. Зібрані кошти були перераховані на по треби Збройних Сил України.

23 червня 2022 року солістка Вероніка Гуренко та Вокально-інструментальний ансамбль «Древляни» на базі броварні «Шульц» здійснили благодійний концерт «45 хвилин мелодії душі», у ході якого було зібрано і перераховано кошти для придбання Бандеромобілю (броньованого позашляховика)¹⁵.

В листопаді 2022 року Світлана Ніконорова презентувала українську пісню, прославляючи Україну у Національній німецькій опері міста Шверін. Спільний благодійний концерт «Ми Є» в Гамбурзькій державній опері за участю Світлани Ніконорової і чоловіків хору Національної опери України ім. Т. Шевченка, під керівництвом Народного артиста України Богдана Пліша став ще одним важливим

¹⁵ Житомирська обласна філармонія ім. С. Ріхтера. URL: <https://www.facebook.com/filrihter> (дата звернення: 18–24.03.2024 р.).

кроком на підтримку Збройних Сил України. На заході була присутня Генеральний консул України в Гамбурзі пані Ірина Тибінка.

9 грудня 2022 в рамках ювілейного концерту житомирського естрадно-духового оркестру «Сурми Полісся» (керівник та диригент Заслужений діяч мистецтв України Ростислав Хом'як) адміністрація Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера зібрала кошти на потреби Збройних Сил України.

23 березня 2023 року артисти Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера брали активну участь у концерті, який мав на меті збір коштів на авто для групи контролю бойового стресу для наших військовослужбовців. Концерт відбувся за участі академічної хорової капели «Орея», балетної групи Поліського академічного ансамблю пісні і танцю «Льонок» ім. Івана Сльоти, солістів філармонії – Анни Лутай, Вероніки Гуренко та Світлани Ніконорової¹⁶.

Артисти Житомирської обласної філармонії ім. С. Ріхтера проявили свою щирю підтримку і своєму колезі Олексію Заворотнюку, який захищаючи Україну отримав тяжке поранення, наслідком чого стала втрата ноги. Колеги по філармонії Заслужені артисти України Яніна та Олександр Яремчук після проведених благодійних різдвяних концертів у Швейцарії долучились до збору коштів на придбання протезу і перерахували 40 000 гривень для свого колеги Олексія Заворотнюка, артиста балетної групи Поліського Академічного ансамблю пісні і танцю «Льонок» ім. Івана Сльоти, який близько 5 років дарував незабутні емоції глядачеві в рідних стінах філармонії та за її межами.

20 квітня 2023 року в Житомирській обласній філармонії ім. Святослава Ріхтера з аншлагом відбувся благодійний вечір співака і шоумена В'ячеслава Жили «Подаруй Життя» – це спільний проєкт обласної філармонії, благодійного фонду «Банк добра», фонду «Територія UA», ГО «Це твоє». Ініціаторка концерту Ольга Щукіна – директорка Інтернет магазину «Сучасний дім». Режисером дійства виступив Заслужений артист України Петро Авраменко. У концерті взяли участь гурт «Древляни», солістка Анна Лутай, учасники мистецького проєкту «Відсіч діти» Баранівської школи мистецтв під керівництвом Юлії Ейсмонт-Мігей. Метою заходу було визначено придбання бінокюляра нічного бачення, для проведення пошукових операцій вночі. Бінокюляр – це очі військовослужбовців. Бачити дорогу вночі, щоб об'їхати заміновані ділянки, знайти хлопців, які потребують термінової медичної допомоги і якомога безпечніше і швидше вивезти їх – все це можливо завдяки бінокюляру.

¹⁶ Житомирська обласна філармонія ім. С. Ріхтера. URL: <https://www.facebook.com/filirhter> (дата звернення: 18–24.03.2024 р.).

14 жовтня 2023 року в рамках благодійного туру Україною відбувся концерт музиканта та військового Сергія Василюка, метою якого став збір коштів на потреби 130-го батальйону Територіальної оборони. Сергій Василюк вокаліст та засновник легендарного рок-гурту «Тінь Сонця» став на захист рідної України не тільки силою, а й мистецтвом. Під час своїх коротких відпусток, Сергій їздить з концертами по містах України і збирає гроші на потреби свого підрозділу¹⁷.

17 листопада 2023 року у приміщенні Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера відбувся благодійний концерт Заслужених артистів України Тоні Матвієнко і Дмитра Андрійця на підтримку Збройних Сил України у межах туру «Ми єдині і Україна у нас одна!». Артисти виконуючи українську музику, віддавали слухачам частинку свого серця і душі. Їх щира любов до української пісні лейтмотивом звучала в кожній композиції.

13 листопада 2023 року в Житомирській обласній філармонії ім. Святослава Ріхтера відбувся музично-поетичний перформанс в стилі poetry'n'roll. Це було ексклюзивне дійство у форматі імпровізаційного інтерактиву, де гумор і сум, абсурд і класика, рок'н'ролл і поезія сплелись у єдину суміш, автором якого став Михайло Кукук – яскрава особистість у світі українського театру, кіно та музики. Крім гарного настрою перформанс зумовив і вдалий збір коштів, який дозволив придбати дрони для 110 бригади.

22 січня 2024 року до Дня Соборності України артисти Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера: академічна хорова капела «Орея», Поліський академічний ансамбль пісні і танцю «Льонок» та фольклорний ансамбль національного обряду «Родослав» взяли участь у благодійному концерті «Соборність. Воля. Міць», який відбувся у Житомирському академічному українському музично-драматичному театрі ім. Івана Кочерги. Концерт об'єднав творчі колективи обласних закладів культури та відомих зірок української естради задля однієї мети – збору коштів на підтримку Збройних Сил України.

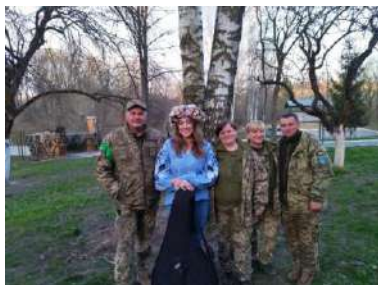
9 січня 2024 року у Житомирській обласній філармонії ім. Святослава Ріхтера відбулася вистава перформанс «Відсіч. Шлях до перемоги», автором та керівницею якого є Ніна Рябенко. Організоване дійство за режисерською постановкою Заслужених артистів України Петра Авраменка та Олени Заведії демонструвало патріотичні літературно-художні твори, в яких зображується сучасна боротьба українського народу з російським агресором за незалежність, цілісність та суверенітет. Твори цїлили у саме серце і підіймали дух боротьби.

¹⁷ Житомирська обласна філармонія ім. С. Ріхтера. URL: <https://www.facebook.com/filrihter> (дата звернення: 18–24.03.2024 р.).

Головними учасниками вистави перформанса стали твори учасників Літературного марафону «Відсіч» за участі молоді Баранівської школи мистецтв на чолі з директоркою Юлією Ейсмонт-Мігей та Баранівської міської ради. Зібрані кошти дозволили придбати дрони для військових ЗСУ.

Концертно-волонтерська діяльність Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера зумовлювалась і в аспекті моральної підтримки військовослужбовцям Збройних Сил України – підняття бойового духу.

Так, 1 травня 2022 року солістка Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера Світлана Ніконорова підтримала бойовий дух українських бійців в тилу. Підспівуючи разом із Світланою українські народні пісні у супроводі бандури наші Захисники отримала заряд енергії, розуміючи, що з ними весь український народ.

22 травня 2022 року Поліський академічний ансамбль пісні і танцю «Льнок» ім. Івана Сльоти та Академічна хорова капела «Орея» Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера організували свято української пісні для військових Житомирщини. Артисти філармонії своїм співом і настроєм викликали цілий спектр позитивних емоцій наших Захисників¹⁸.

¹⁸ Житомирська обласна філармонія ім. С. Ріхтера. URL: <https://www.facebook.com/filirhter> (дата звернення: 18–24.03.2024 р.).

19 грудня 2022 року артисти вокально-інструментального ансамблю «Древляни» Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера своєю творчістю підтримали бойовий дух військовослужбовців. Милозвучна і запальна українська пісня не тільки зіграла душу нашим Захисникам, а й здійснила мотивацію до Перемоги.

29 грудня 2022 року в Житомирській обласній філармонії ім. Святослава Ріхтера для військовослужбовців відбувся концерт школи хореографічного мистецтва «Сонечко». Мовою танцю вихованці ансамблю висловили свою вдячність нашим Захисникам, завдяки яким вони мають можливість навчатися, танцювати та радіти життю. Патріотичні хореографічні композиції всесвітньо відомого колективу були яскравими та сповненими любові до України.

30 травня 2023 року на підтримку Збройних Сил України в Житомирській обласній філармонії ім. Святослава Ріхтера відбувся благодійний концерт Житомирського фахового коледжу культури і мистецтв ім. Івана Огієнка. Ведучі концерту звернулись до військових з такими словами: «Дорогі Захисники і Захисниці! Герої та героїні нашої країни! Ми раді цій теплій та щирій зустрічі з вами. Не існує таких слів, щоб висловити вам нашу безмежну вдячність за те, що ви робите для нас, для нашого народу, для усієї країни, для нашого світлого майбутнього. Адже завдяки Вам ми маємо змогу зустрічати мирні світанки у колі своїх рідних, насолоджуватися ранковою кавою і радісно вітатися доброго ранку»¹⁹.

10 липня 2023 року артисти Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера – фольклорний ансамбль національного обряду «Родослав» та художня керівниця колективу солістка-бандуристка Світлана Ніконорова співали для військових в одній з частин Житомирської області. Автентичні, народні та сучасні пісні у виконанні артистів підіймали настрій, заряджали позитивом та підтримували бойовий дух. Наших Захисників.

¹⁹ Житомирська обласна філармонія ім. С. Ріхтера. URL: <https://www.facebook.com/filrihter> (дата звернення: 18–24.03.2024 р.).

1 жовтня 2023 року у Житомирі відзначили День Захисників та Захисниць України біля пам'ятного знаку «Захисникам України у війні з російським агресором». В урочистостях брали участь артисти та колектив Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера – Поліський академічний ансамбль пісні і танцю «Льонок» ім. Івана Сльоти. У виконанні артистів звучали патріотичні літературно-музичні композиції і пісні, присвячені Захисникам та Захисницям України.

Керівництво Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера проявляла турботу і до внутрішньо переміщених осіб.

15 травня 2022 року в селі Троянів Житомирського району для жителів громади, родин військовослужбовців, переселенців з Бучі, Гостомеля, Ірпеня, Харківської області, Донецька, Луганська був проведений Міжнародний день сім'ї. Це була спільна акція міжнародного проекту «Норвегія-Україна» та проекту Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера «Музичний край». Під час свята відбувалися майстер-класи з найдавніших видів мистецтва: ліпки та гончарства, соломоплетіння, різби по дереву. Цікава розважальна програма: дитячі аніматори, прогулянки на конях, катання на квадроциклах, святковий стіл та подарунки піднімали настрій та знімали стрес. Незабутні враження залишили і артисти Житомирської філармонії: Поліський академічний ансамбль пісні і танцю «Льонок» ім. Івана Сльоти та Академічна хорова капела «Орея». Артисти своєю творчістю, через українську пісню, робили все для того, щоб гості свята, хоч на деякий час, забули про свої турботи та проблеми. Дорослі та діти разом з артистами співали українських пісень.

21 грудня в місті Марлі кантону Фрібурґ, Швейцарії відбувся благодійний концерт за участі артистів Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера: Заслужених артистів України Яніни та Олександра Яремчуків та молодого органістки Єлизавети Лобанової. Концерт організований швейцарською асоціацією Cholidéro chin Frontère (солідарність без кордонів) для збору коштів на придбання гуманітарної допомоги для внутрішніх переселенців в Житомирській області.

Житомирська обласна філармонія ім. Святослава Ріхтера, на чолі з Тетяною Руденською, започаткували акцію до дня Волонтера «Від Митця до Солдата», метою якої став збір теплих необхідних речей і харчів швидкого приготування для військовослужбовців Збройних Сил України²⁰.

Колектив Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера починаючи з перших днів повномасштабного вторгнення і по сьогодні

²⁰ Житомирська обласна філармонія ім. С. Ріхтера. URL: <https://www.facebook.com/filirhter> (дата звернення: 18–24.03.2024 р.).

активно займаються волонтерською діяльністю, яка міцно підтримує моральний та матеріальний стан військовослужбовців Збройних Сил України, тим самим наближаючи очікувану перемогу.

За активну благодійну та волонтерську діяльність, систематичну підтримку військовослужбовців, які захищають Україну від російської терористичної агресії, Тетяна Руденька (керівник Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера) отримала нагороду «Українська берегиня».

3. Фестивальний напрямок діяльності Житомирської обласної філармонії імені Святослава Ріхтера в аспекті об'єднання музикантів України у спільні музичні проекти

З метою налагодження комунікації для популяризації українського музичного мистецтва і підймання патріотичного духу не тільки житомирського суспільства, а й українського народу керівництво Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера здійснює проведення музичних фестивалів та проєктів, зокрема Музичного фестивалю «Грудневі вечори», Міжнародного фестивалю майстрів мистецтв ім. Святослава Ріхтера, Міжнародного фестивалю інструментальної музики «Сонячні кларнети», Музичного проєкту до Дня Гідності та Свободи «Мистецтво свободи. Мистецтво гідних людей»²¹.

Музичний фестиваль «Грудневі вечори» започаткований в 1981 році видатним музикантом і блискучим піаністом Святославом Ріхтером. В умовах повномасштабного російської вторгнення в Україну керівництво Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера не забуває свої традиції і здійснює проведення музичного фестивалю «Грудневі вечори» під гаслом «Єднаймося заради перемоги». За дворічний період російської агресії колектив Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера зміг реалізувати цю традицію 15–16 грудня 2022 року та 20–23 грудня 2023 року.

²¹ Житомирська обласна філармонія Святослава Ріхтера. URL: <https://filarmonia.zt.ua/> (дата звернення: 14–15.03.2024 р.).

В грудні 2022 року програма «Грудневих вечорів» була сформована трьома заходами:

– 15 грудня (18:30) – Відкриття фестивалю концертом «Музика українських композиторів» за участю артистів Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера: Академічної хорової капели «Орея» під керівництвом Олександра Вацека, ансамблю «Солісти філармонії» під керівництвом Євгена Стецюка, тріо «Filando», солістки-піаністки Надії Тішкової. У програмі концерту звучала музика Миколи Лисенка, Ігоря Шамо, Бориса Лятошинського, Левка Ревуцького, Віктора Косенка, Мирослава Скорика, Анатолія Кос-Анатольського, Віктора Гончаренка, Іллі Лизогуба. Лекторка Харківської обласної філармонії Ольга Губко довершувала музичне дійство змістовним музикознавським словом.

– 16 грудня (12:30) – Викладач-методист Харківського державного музичного ліцею, лауреат міжнародних конкурсів, член ГО виконавців класичної музики «Академус», артдиректор Міжнародного конкурсу скрипкової музики «Kharkiv String Art», соліст Харківської обласної філармонії Дмитро Амстібовський за участю викладачів та студентів Житомирського музичного фахового коледжу ім. В. С. Косенка провів майстер-клас зі скрипкового виконавства.

– 16 грудня (18:30) – Концерт солістів Харківської обласної філармонії «Музика єдності. Харків live». У виконанні органіста і піаніста Станіслава Калініна, скрипаля Дмитра Амстібовського, кларнетиста Ігоря Титаренка прозвучали мініатюри європейських та українських композиторів, зокрема були представлені музичні твори харківських композиторів²².

²² Житомирська обласна філармонія ім. С. Ріхтера. URL: <https://www.facebook.com/filirhter> (дата звернення: 18–24.03.2024 р.).

«Грудневі вечори» 2023 року відбулись у синтезі хорового співу, концерту-лекції, класичної музики та джазових хітів:

– 19 грудня – Концерт Академічної хорової капели «Орея» під керівництвом Заслуженого діяча мистецтв України Олександра Вацка.

– 22 грудня – Концерт-лекція викладачів Житомирського музичного фахового коледжу ім. В. С. Косенка «Музика в Україні кінці XIX – початку XX століття. Творча особистість Федора Якименка», в ході якого Олена Ткачук та Ольга Синицька: узагальнили творчий доробок композитора, висвітлили музичні твори Ф. С. Якименка, дослідили головні риси індивідуального стилю композитора, конкретизували особливості інтерпретації музичних творів композитора, зіграли дуєтом Сонату № 2 Ф. Якименка для скрипки та фортепіано.

– 22 грудня – Акустичний концерт «Різдвяна класика при свічках» колективу «String quartet Black Tea».

– 23 грудня – «Вечір Різдвяних хітів» Френка Сінатри у виконанні джазових музикантів – Jazz Quintet (Павла Ільницького, Денніса Аду, Миколи Кістенюва, Ярослава Бориса, Олександра Малишева)²³.

Вже традиційним для Житомирщини є Міжнародний фестиваль майстрів мистецтв ім. Святослава Ріхтера. Метою фестивалю є: вшанування пам'яті всесвітньовідомого піаніста XX століття Святослава Ріхтера, популяризація фортепіанного мистецтва, активізація творчого обміну з іншими областями України та зарубіжжям, популяризація творів видатних композиторів України та світу, а також сприяння самовдосконаленню виконавців²⁴.

У період повномасштабного російського вторгнення в Україну керівництву Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера двічі вдалося реалізувати цей мистецький проект – в березні 2023 та 2024 років.

²³ Житомирська обласна філармонія ім. С. Ріхтера. URL: <https://www.facebook.com/filrihter> (дата звернення: 18–24.03.2024 р.).

²⁴ Житомирська обласна філармонія Святослава Ріхтера. URL: <https://filarmonia.zt.ua/> (дата звернення: 14–15.03.2024 р.).

Міжнародний фестивалів майстрів мистецтв ім. Святослава Ріхтера в березні 2023 року об'єднав мистецтво сольного та оркестрового концерту, виконавський конкурс та наукові роздуми. Мистецьке дійство відбувалось у такій послідовності:

– 18 березня – Концерт Академічного камерного оркестру «Аркада» Вінницької обласної філармонії ім. М. Д. Леонтовича (художній керівник і диригент Заслужений діяч мистецтв України і культури Польщі Георгій Курков) із солістами Катериною Єргієвою (фортепіано) і Емілією Писаренко-Івлєвою (скрипка).

– 18–19 березня – Відкритий дистанційний регіональний конкурс юних піаністів ім. Святослава Ріхтера. Учасниками конкурсу стали юні піаністи з 10 областей України: Житомир, Київ, Харків, Черкаси, Одеса, Херсон, Хмельницький, Рівне, Ужгород та Тернопіль. Склад журі було сформовано з професійних музикантів різних регіонів України. Очолила професійне журі Заслужена діячка мистецтв України, професорка Харківського національного університету ім. І. П. Котляревського – Марина Бевз.

– 20 березня – Роздуми на тему: «Постмодерна сучасність» за участю докторів наук, представників Української школи архетипіки – Едуарда Афоніна і Тетяни Новаченко. Під час зустрічі була презентована «Методика кольорових уподобань» з обговоренням питання застосування проєктивної психодіагностичної методики дослідження особистості – компроміс між науковою і древньою пророцькою практикою, яка «схоплює» психічне в його цілісності. Новизна авторського підходу полягає в нетрадиційній системі органів чуттів людини – такій, що виходить за межі аристотелівської уяви про п'ятиелементну систему (дотик, смак, нюх, слух, зір) і додає два елементи: ментал і астрал. Універсальність і технологічна простота методики відкриває широкі перспективи її використання в освіті, профорієнтаційній та соціальній роботі. Вона може слугувати

ефективним інструментом розв'язання міжособистісних конфліктів у сімейному житті й професійній діяльності, може бути незамінним помічником у вирішенні делікатних завдань оперативно-пошукової діяльності та низки завдань національної безпеки.

– 20 березня – Закриття фестивалю: Гала-концерт та нагородження переможців Відкритого дистанційного регіонального конкурсу юних піаністів ім. Святослава Ріхтера. Гала-концерт відбувся за участю представників Житомирського музичного фахового коледжу ім. В. С. Косенка (оркестра народних інструментів – керівник Борис Талько, Ольги Синиці, Олени Ткачук, Олега Синиці, Тетяни Кружкової), солістів Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера (Надії Тішкової і Віктора Козловського), лауреатів Відкритого дистанційного регіонального конкурсу юних піаністів ім. Святослава Ріхтера та аспіранта кафедри спеціального фортепіано Національної музичної академії – Дмитра Ратушинського²⁵.

В березні 2024 року Міжнародний фестивалів майстрів мистецтв ім. Святослава Ріхтера розпочався вступним словом Заслуженої артистки України Катерини Стрельцової в аспекті змістовної і цікавої розповіді про життєвий і творчий шлях видатного піаніста Святослава Ріхтера. Наповненість фестивалю відбувалась виступами відомих музикантів України:

²⁵ Житомирська обласна філармонія ім. С. Ріхтера. URL: <https://www.facebook.com/filrihter> (дата звернення: 18–24.03.2024 р.).

– 20 березня – Концерт камерного складу академічного симфонічного оркестру Тернопільської обласної філармонії (головний диригент Народний артист України, лауреат обласної мистецької премії ім. С. Крушельницької Мирослав Кріль). Спільно із Ігорем Рябовим (фортепіано) житомирській спільноті був представлений Концерт для фортепіано з оркестром № 2 Фридерика Шопена.

– 21 березня – Творча зустріч із професором Київської муніципальної академії мистецтв ім. Р. М. Глієра, кандидатом мистецтвознавства, лауреатом міжнародних конкурсів, володарем Державних відзнак України Артемом Ляховичем, який продемонстрував єдність слова і музики у науковому літературно-музичному форматі за тематикою: «Земне й небесне в музичному спадку Ференца Ліста». В рамках зустрічі Артемом Ляховичем було виконано «Сонату сі мінор» та «Угорську рапсодію № 6» Ференца Ліста.

– 22 березня – Концерт «Camerata Chamber Session», у програмі якого прозвучали твори В. А. Моцарта «Квартет» Es-dur для скрипки, альту, віолончелі та фортепіано, Германа Гетца «Фортепіанний квінтет» c-moll op.16 для скрипки, альту, віолончелі, контрабаса і фортепіано та Ф. Шопена «Andante Spianato» і «Полонез». Виконавці концерту: Олександра Зайцева (фортепіано), Кирило Бондар (скрипка), Валентина Буграк (альт), Артем Замков (віолончель), Дмитро Третяк (контрабас) вразили слухачів майстерною і натхненною грою²⁶.

Одним із цікавих фестивальних проєктів Житомирщини слід вважати Міжнародний фестиваль інструментальної музики «Сонячні кларнети», який об'єднує українських та зарубіжних музикантів. Протягом певного періоду перебіг фестивалю «Сонячні кларнети» відбувався на базі Житомирського фахового коледжу культури і мистецтв ім. Івана Огієнка. В 2023 році відповідальність проведення Міжнародного

²⁶ Житомирська обласна філармонія ім. С. Піхтера. URL: <https://www.facebook.com/filrhter> (дата звернення: 18–24.03.2024 р.).

фестивалю інструментальної музики «Сонячні кларнети» було покладено на Житомирську обласну філармонію ім. Святослава Ріхтера.

10 травня 2023 року відкриття фестивалю розпочалося із музичного відео-привітання оркестру військово-повітряних сил США у Європі. У програмі відкриття фестивалю відбувся концерт Національного заслуженого академічного симфонічного оркестру України під диригуванням лауреата міжнародних конкурсів Юрія Літуна. Лунали оркестрові твори Миколи Лисенка «Молитва за Україну» та Максима Березовського «Симфонія». Разом з оркестром були представлені солісти кларнетисти Юрій Набитович та Павло Бойко, у виконанні яких прозвучали Концерт для кларнета з симфонічним оркестром В. А. Моцарта і Концерт для двох кларнетів із симфонічним оркестром Карла Марії фон Вебера.

Другий день фестивалю 11 травня було сформовано спільним концерт музикантів з Одеси, Харкова і Києва. Одеська національна музична академія ім. А. В. Нежданової була представлена солістами духових інструментів, зокрема Василь Бабухівський виконав «Фантазію для кларнета соло» німецького кларнетиста та композитора Йорга Відмана, саксофоніст Богдан Бойко проілюстрував твір Клода Дебюссі «Рапсодія для саксофона» (концертмейстер Людмила Гавриленко), кларнетист Олексій Тимків вразив глядачів твором Андре Блоха «Деннеріана» (концертмейстер Людмила Гавриленко). Артист Академічного симфонічного оркестру Харківської обласної філармонії Ігор Титаренко зіграв «Щедрий ранок» Миколи Стецюна. А заслужений артист України, соліст оркестру Національної опери України ім. Т. Г. Шевченка Олег Мороз виконав «Джаз варіацію на 24 каприс Паганіні» Майка Гарсона.

12 травня відбулося закриття XIII Міжнародного фестивалю інструментальної музики «Сонячні кларнети». Розпочався третій день фестивалю виступом Національного президентського оркестру

(диригент Максим Гусак), який демонстрував різні формати інструментальної музики: соло, дует і квінтет з оркестром; квартет саксофоністів у ритмічній підтримці ударних. Солисти: Юрій Нікіфоров, Артем Буторин, Ярослав Гресь, квартет саксофоністів (Станіслав Нідзельський, Олександр Бажора, В'ячеслав Крижанівський, Олександр Мазанюк) і ударник Олексій Мартинюк. Концертна програма була представлена такими музичними творами: К. М. Вебер «Концертино для кларнета з оркестром», музика до кінофільму «Термінал», Скотт Макалістер Концертна фантазія «Вільні птахи», К. Сміт «Фантазія», Л. Аларкон «Концертанго»²⁷.

Своєю багатогранністю захоплює Музичний проєкт до Дня Гідності та Свободи «Мистецтво свободи. Мистецтво гідних людей» 2023 року. Цей проєкт запропонував різноманітність уподобань:

– 21 листопада – Концерт зразкового вокального ансамблю «ЕЙС» (керівник Юлія Ейсмонт-Мігей) з програмою «Мовою серця». Вокальний ансамбль «ЕЙС» – колектив Баранівської школи мистецтв, переможець обласних, всеукраїнських та міжнародних конкурсів. Своім співом ансамбль підкорив глядачів Франції, Естонії, Польщі, був учасником та організатором численних добродійних концертів в Україні та за кордоном на підтримку Збройних Сил України. Репертуар ансамблю був представлений такими піснями: «Пливе кача», «Хай буде весна», «Одна калина», «Попурі про маму», «Відправила меседж», «Ой там на горі», «Черемшина», «Києве мій», «Батькам», «Все буде Україна», «Believe», «Je veux», «Hit the road jack».

– 22 листопада – Концерт Академічного камерного хору «Чернівці» з програмою «Дісней до України з казкою» (художня керівниця, Заслужена діячка мистецтв України Надія Селезньова). У хоровому виконанні звучали саундтреки з популярних мультиплікаційних та художніх фільмів кінокомпанії Дісней, які супроводжувались відеорядом, що створювало ефект хорового театру.

²⁷ Житомирська обласна філармонія ім. С. Піхтера. URL: <https://www.facebook.com/filirhter> (дата звернення: 18–24.03.2024 р.).

– 23 листопада – Творча зустріч «Вечірнє світло» за участю: співака, музиканта, лідера гурту «Коло Франка» Ігоря Воевуцького; голови організації молодіжного центру Житомирщини Kreativ space Вікторії Безсмертної; гурту «Сьоме Сонце Любові»; співачки та волонтерки, авторки власних пісень Христини Панасюк. Ведучою програми була солістка-бандуристка Житомирської філармонії Світлана Ніконорова. Учасники зустрічі обговорювали соціально важливі питання сьогодення, ділилися своїм баченням сучасного мистецтва та висловлювали власні думки щодо його важливості під час війни. Крім того, вони розповідали власні історії, надаючи особистий вимір обговорюваним темам.

– 24 листопада – Концерт Українського академічного фольклорно-етнографічного ансамблю «Калина», в ході якого колектив продемонстрував нову програму «Калинова осінь». На основі фольклору різних регіонів України були презентовані оригінальні вокальні, хореографічні та інструментальні композиції

21–24 листопада – Персональна виставка картин Валентини Сіденко «З думками про перемогу»²⁸.

Здійснений перегляд і аналіз фестивальної діяльності періоду грудень 2022 – березень 2024 рр. Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера зумовлює висновок про справжнє міцне об'єднання всієї української музичної спільноти задля перемоги.

4. Академічна хорова капела «Орея» як провідний колектив Житомирської обласної філармонії імені Святослава Ріхтера

Житомирська обласна філармонія ім. Святослава Ріхтера представлена виконавцями як сольного, так і колективного напрямку. Солісти: Світлана Ніконорова, Вероніка Гуренко, Анна Лутай, Ілля Ємець. Колективи: тріо «Filando», ансамбль «Солісти філармонії», фольклорний ансамбль національного обряду «Родослав», вокально-інструментальний ансамбль «Древляни», Поліський академічний ансамбль пісні і танцю «Льонок» імені Івана Сльоти, Академічна хорова капела «Орея»^{29, 30}.

З-поміж зазначених колективів справжній мистецтвознавчий інтерес представляє Академічна хорова капела «Орея».

²⁸ Житомирська обласна філармонія ім. С. Ріхтера. URL: <https://www.facebook.com/filirhter> (дата звернення: 18–24.03.2024 р.).

²⁹ Копоть І., Мокрицький Г. Житомирська обласна філармонія. Українська музична енциклопедія / Нац. акад. наук України, Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського ; редкол.: Г. Скрипник (голов. ред.) та ін. Київ, 2008. Том 2. С. 84.

³⁰ Житомирська обласна філармонія Святослава Ріхтера. URL: <https://filarmonia.zt.ua/> (дата звернення: 14–15.03.2024 р.).

В 1986 році за ініціативи Олександра Вацека в м. Житомир був організований самодіяльний хор під назвою «Орея»³¹. Наполеглива творча праця учасників і керівника хорової капели зумовила поступову зміну його статусу: від 1987 року – народна, з 1991 року – міська, з 2009 року – академічна. За період функціонування 1989–2018 рр. колектив здобув чимало перемог на міжнародних хорових конкурсах.

В 1989 році на I Всеукраїнському хоровому конкурсі ім. М. Леонтовичам, який відбувався у Києві хорова капела отримала свій перший здобуток – 1 місце в категорії «Змішані хори». Після першого випробування колектив починає приймати участь у хорових конкурсах європейського рівня. Досвід хорової капели у якості конкурсанта європейських змагань на початку 1990-х рр. має високий рівень результативності, який означається наступними здобутками:

– **1990 рік** – XIV Міжнародний хоровий конкурс ім. Бели Бартока м. Дебрецен, Угорщина – приз «За найкраще виконання фольклорної музики».

– **1991 рік** – XXI Міжнародний хоровий конкурс ім. Г. Дімітрова у м. Варна, Болгарія – 1 місце у категорії «Змішані хори»; 1 місце «За найкраще виконання болгарської музики»; спеціальний приз Олександру Вацеку, як кращому диригенту конкурсу.

– **1992 рік** – XXIV Міжнародний хоровий конкурс м. Толоса, Іспанія – 2 місце в категорії «Поліфонія», 3 місце в категорії «Фольклор».

³¹ Житомирщина мистецька : ілюстр. альбом-довідник / Автор-упоряд. В. Врублевський. Житомир, 2009. Вип. 1. С. 4.

У період 1993–1999 рр. європейська конкурсно-фестивальна діяльність хорової капели «Орея» має більш насичену динаміку участі до трьох-чотирьох конкурсів-фестивалів на рік:

– **1993 рік:** Міжнародний хоровий конкурс камерних хорів м. Марктобердорф, Німеччина – 1 місце в категорії «Жіночі хори»; V Міжнародний хоровий конкурс м. Майнгаузен, Німеччина – 1 місце в категорії «Фольклор», 1 місце в категорії «Класика», «Гран-прі» конкурсу.

– **1995 рік:** XXXI Міжнародний хоровий конкурс м. Монтрьо, Швейцарія – Диплом з оцінкою «Відмінно» в категорії «Змішані хори» та другий результат за кількістю балів у конкурсі; II Міжнародний хоровий конкурс ім. Р. Шумана м. Цвіккау, Німеччина – Золотий диплом в категорії «Змішані хори», Золотий диплом в категорії «Жіночі хори», Приз за найкраще виконання музики 20 ст.; XXIV Міжнародний хоровий конкурс м. Тур, Франція – 1 місце в категорії «Змішані хори», 1 місце в категорії «Жіночі хори», Приз за найкраще виконання французької музики, Приз глядацьких симпатій, «Гран-прі» конкурсу; Фестиваль м. Бохум, Німеччина – «Орея» була оцінена музичними критиками як «Хор європейського екстра-класу».

– **1996 рік:** Міжнародний хоровий фестиваль м. Леньяно, Італія – «Орея» запрошена як одна серед 5 кращих у світі хорів; Міжнародний хоровий конкурс м. Лінденхольцхаузен, Німеччина – 1 місце у категорії «Змішані хори», 2 місце у категорії «Жіночі хори», 1 місце за найкраще виконання фольклорної музики, «Гран-прі» конкурсу.

– **1997 рік:** Фестиваль м. Борнемоус, Велика Британія; Фестиваль переможців міжнародних хорових конкурсів м. Везон ля Ромен, Франція.

– **1998 рік:** Міжнародний хоровий фестиваль у м. Роттенбург, Німеччина; Міжнародний хоровий конкурс м. Монтрьо, Швейцарія – «Гран-прі» конкурсу; Міжнародний хоровий фестиваль м. Бохум, Німеччина.

– **1999 рік:** Міжнародний хоровий конкурс ім. Й. Брамса м. Вернігероде, Німеччина – 1 місце в категорії «Змішані хори», Приз глядацьких симпатій; XXXI Міжнародний хоровий конкурс м. Толоса, Іспанія – 1 місце в категорії «Фольклор», 2 місце в категорії «Поліфонія», «Гран-прі» конкурсу^{32, 33}.

³² Вацек О. О. Орея Академічна хорова капела. Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. Київ: Ін-т енциклопед. досліджень Нац. акад. наук України, 2022. URL: <https://esu.com.ua/article-75705> (дата звернення: 25.03.2024 р.).

³³ Орея – Oreyu. URL: <http://oreyu.org/index.php/ua/> (дата звернення: 16–17.03.2024 р.).

В 2000-х рр. спектр творчої діяльності хорової капели «Орея» значно розширюється: від участі і перемог у конкурсах та фестивалях – до офіційного запрошення у якості одного з кращих хорових колективів світу для спільного виконання відомих музично-хорових творів:

– **2000 рік:** Виконання «Реквієма» Д. Верді в Женеві, Монтре та Лесентірі (Швейцарія).

– **2001 рік:** Міжнародний хоровий конкурс м. Лінденгольцхаузен, Німеччина – 1 місце в категорії «Змішані хори»; XXXVI Міжнародний фестиваль «Братислава Кантат», Польща; виконання «Реквієма» Д. Верді у Києві та Житомирі, Україна.

– **2002 рік:** IV Міжнародний хоровий конкурс м. Мільтенберг, Німеччина – 1 місце в категорії «Фольклор», 2 місце в категорії «Класика», Приз публіки.

– **2003 рік:** XXII Міжнародний хоровий фестиваль православної музики м. Хайнуква, Польща – 1 премія; XLIV Міжнародний хоровий конкурс м. Торев'єха, Іспанія – 2 місце в категорії «Поліфонія»; VII Міжнародний хоровий конкурс м. Маасмехелені, Бельгія – 1 місце в категорії «Змішані хори», Приз публіки.

– **2004 рік:** В рамках III Всесвітньої хорової олімпіади (м. Бремен, Німеччина) «Орея» разом з чотирма змішаними хорами та оркестром філармонії Будапешту «Dohnanyj Orchestra Budafok» (диригент Габор Холерунг) прийняла участь у проєкті «Хорові феєрверки». У програмі III Всесвітньої хорової олімпіади вдалося реалізувати сольний концерт хорової капели «Орея» в одному з кращих акустичних залів Європи «die Glocke» м. Бремен.

– **2005 рік:** Міжнародний хоровий фестиваль м. Леньяно, Італія – «Орея» запрошена як кращий з 5 у світі хорів (вже вдруге).

– **2006 рік:** XXXV Міжнародний хоровий конкурс м. Тур, Франція – 1 місце в категорії «Поліфонія», Спеціальний приз від Міністерства культури Франції за кращу інтерпретацію творів Ф. Пуленка та К. Дебюссі, приз журі «За найкраще виконання та вимову французької музики серед іноземних хорів».

– **2007 рік:** Міжнародний хоровий конкурс «Хабанер» м. Торев'єха, Іспанія – 2 місце в категорії «Поліфонія»; Всеукраїнський конкурс камерних хорових колективів ім. Б. Лятошинського м. Київ, Україна – «Гран-прі» конкурсу; В рамках Міжнародного хорового фестивалю «Millennium Place, Musicfor Peace» (м. Валенсія, Іспанія) хорова капела «Орея» разом з хором університету SantYago (Іспанія), хором університету Valencia (Іспанія), хором «Studio Vokale» (м. Karlsruhe, Німеччина – диригент Вернер Пфафф) прийняла участь у проєкті «Dona nobis pacem» композитора Ralph Vaughan Williams (1872–1958).

– **2008 рік:** IX Міжнародний хоровий конкурс м. Маріборі, Словенія – «Гран-прі» конкурсу; хорова капела «Орея» запрошена до участі у Світовій виставці-ярмарку хорового співу (м. Сент-Лю, Франція), як один з дванадцяти кращих ансамблів світу разом з хором «Нордквюйссес» Музичної Академії (м. Стокгольм, Швеція – керівник Луна Ларсен), хором маестро Ко Мацушіта (м. Токіо, Японія), хором маестро Деніша Сабо (м. Дебрецену, Угорщина).

– **2009 рік:** Хорова капела «Орея» разом з камерним хором з Тель-Авіву, кращим хоровим колективом «Карміна Мунді» з Німеччини, камерними хоровими колективами із Талліна і Нідерландів, а також Симфонічного оркестру Аахену (диригент Marcus Bosch) запрошена до участі у проєкті «Каддіш» (3-я симфонія) Леонарда Бернстайна (м. Аахен, Німеччина); хорова капела «Орея» у складі чотирьох найкращих колективів світу разом з чоловічим квінтетом «Амаркорд» з Німеччини, молодіжним хоровим колективом з Індонезії (керівник Аїда Свенсон), професійним хоровим колективом із Канзас-Сіті і Фінікса (США – диригент Чарльз Браффіта) та трьома професійними хоровими колективами з Кореї запрошена до участі у I Музичному фестивалі м. Інчон (Південна Корея).

– **2010 рік:** Хорова капела «Орея» у якості православного представника Східної Європи приймає участь у Фестивалі Духовної музики «Musica Sacra International Festival» (м. Марктобердорф, Німеччина). На фестивалі були представлені кращі хорові колективи, ансамблі та солісти з різних куточків світу, які стали реальними культурними послами своїх країн та релігій: Іудаїзму, Ісламу, Буддизму, Християнства (Католицизму, Протестанства та Православ'я).

– **2011 рік:** В рамках програми розвитку Культури Федеративної Республіки Німеччина хорова капела «Орея» разом з Дрезденським камерним хором запрошена до прем'єри хорового твору, одного з найвідоміших сучасних композиторів Німеччини Ханса Йоахіма Хеспоса «QUIXX» в хорову майстерню II Дрезденського фестивалю «Майстерня Нової Музики»; XLIII Міжнародний хоровий конкурс м. Толоса, Іспанія – 1 місце в категорії «Поліфонія», 1 місце в категорії «Фольклор», Приз глядацьких симпатій, «Гран-прі» конкурсу^{34, 35}.

Серед визначних подій хорової капели «Орея»:

– **2013 рік:** VIII Міжнародний фестиваль «Choraliesy» (м. Шатору, Франція) – хорова капела «Орея» мала великий успіх щодо власного цікавого та оригінального способу виконання кращих зразків класичної,

³⁴ Вацек О. О. Орея Академічна хорова капела. Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. Київ: Ін-т енциклопед. досліджень Нац. акад. наук України, 2022. URL: <https://esu.com.ua/article-75705> (дата звернення: 25.03.2024 р.).

³⁵ Орея – Oreyu. URL: <http://oreya.org/index.php/ua/> (дата звернення: 16–17.03.2024 р.).

народної, старовинної та сучасної музики; хорова капела «Орея» разом із володарями «Гран-прі Європи» «Vokalna Akademija» Ljubljana із Словенії (диригент Стоян Курет), володарями «Гран-прі» у м. Тур (Франція) ансамблем «Harmonia» (м. Токіо, Японія) прийняла участь у XVI Festival de Musique (м. Vaisonla Romaine, Франція); Академічна хорова капела «Орея» (керівник Олександр Вацек, м. Житомир, Україна), як переможець 2011 року XLIII Міжнародного хорового конкурсу (м. Толоса, Іспанія), разом із п'ятьма найкращими світовими хоровими колективами: переможцем 2011 року Міжнародного хорового конкурсу ім. професора Г. Дімітрова (м. Варна, Болгарія) Манильський лицей-коледж Glee Club, конд. Лурдес Марія (м. Нермо, Філіппіни); переможцем 2011 року вокального конкурсу «Florilege-де-Тур» Фінляндія; переможцем 2011 року Міжнародного конкурсу хорових колективів (м. Марібор, Словенія) вокальним ансамблем Софії (диригент Benght Ollen, Швеція); переможцем 2011 року конкурсу «Vox Gaudiosa» (диригент Ко Matsushita, Японія) виборював право на володіння премією найпрестижнішого конкурсу. Крім того, Академічній хоровій капелі «Орея» випала честь у присутності 6000 співаків та диригентів з Європи, Австралії, Нової Зеландії, Сполучених Штатів Америки та Африки здійснювати відкриття фестивалю.

– **2014 рік:** LXII Міжнародний хоровий конкурс (м. Арещо, Італія) – 1 місце в категорії «Історичний період С» (1800–1920), 1 місце в категорії «Історичний період Д» (з 1920 – до сьогодні), 1 місце в категорії «Фольклор», 1 місце в категорії «Поліфонія», 1 місце в категорії «Arezzo Colours&apos», «Prize Festival» (приз публіки), «Гран-прі» конкурсу.

– **2015 рік:** Академічна хорова капела «Орея» як переможець 2014 року LXII Міжнародного хорового конкурсу «Guidod'Arezzo» (м. Арещо, Італія) стала фіналістом «Гран-прі» Європи хорової музики м. Тур, Франція; XIV Міжнародний конкурс камерних хорів (м. Марктобердорф, Німеччина) Академічна хорова капела «Орея» виборола 3 місце в категорії «Змішані хори», Приз публіки, спеціальний приз «За краще виконання духовного твору». Учасниками конкурсу були кращі хори з Південної Кореї, Росії, Німеччини, Індонезії, Латвії, США.

– **2016 рік:** Академічна хорова капела «Орея» спільно з оркестром Ізраїльської філармонії (диригент Гарі Бертіні); солістами: Вікторією Ястребовою (сопрано), Сергієм Семішкурою (тенор), Олександром Виноградовим (баритон); Ізраїльським хором з Тель-Авіву (диригент: В. Петренко) здійснила виконання поеми С. Рахманінова «Дзвони».

– **2018 рік:** Академічна хорова капела «Орея» серед шістнадцяти володарів «Гран-прі» L Міжнародного хорового конкурсу (м. Толоса,

Іспанія) виборола почесне 1 місце та увійшла у четвірку кращих хорових колективів конкурсу^{36, 37}.

З наведеного переліку здобутків Академічної хорової капели «Орея», можна без перебільшень зазначити, що в цьому заслуга високопрофесійного музиканта, хормейстера і диригента Олександра Вацека.

Своє професійне сходження Олександр Вацек розпочав з Вінницького педагогічного інституту, де навчався на музичному факультеті у період з 1972 по 1976 рр. Удосконалення музичної освіти здійснював в Одеській консерваторії на факультеті диригування в класі провідних фахівців – В. Луговенко та Г. Ліознова. Перший педагогічний досвід здобував наприкінці 1970-х рр. у Бердичевському педагогічному училищі та Вінницькому педагогічному інституті. Має досвід головного хормейстера і диригента хору та оркестру Поліського ансамблю пісні і танцю ім. Івана Сльоти (1980–1984 рр.) при Житомирській обласній філармонії. У Олександра Вацека є дворічний досвід викладання академічної музичної освіти – працював викладачем диригентсько-хорового відділу Житомирського музичного училища ім. В. С. Косенка (1984–1986 рр.)^{38, 39}.

Здобута висока професійна освіта та отриманий педагогічний досвід зумовили прагнення Олександра Вацека до створення власного хорового колективу, з яким хотілося реалізувати цікаві професійні проекти. Протягом перших десяти років функціонування (1986–1996 рр.) колектив мав стрімкий розвиток «завдяки вдалій методиці репетицій і вмінню диригента захопити співаків» (за визначенням

³⁶ Вацек О. О. Орея Академічна хорова капела. Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. Київ : Ін-т енциклопед. досліджень Нац. акад. наук України, 2022. URL: <https://esu.com.ua/article-75705> (дата звернення: 25.03.2024 р.).

³⁷ Орея – Oreyu. URL: <http://oreya.org/index.php/ua/> (дата звернення: 16–17.03.2024 р.).

³⁸ Орея – Oreyu. URL: <http://oreya.org/index.php/ua/> (дата звернення: 16–17.03.2024 р.).

³⁹ Пархоменко Л. Вацек Олександр. Українська музична енциклопедія / Нац. акад. наук України, Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського; редкол.: Г. Скрипник (голов. ред.) та ін. Київ, 2006. Том 1. С. 316–317.

Л. Пархоменко)⁴⁰. Щодо володіння Олександром Вацеком власної методики керування хором колективом висловила думку і К. Левицька: «...диригент має власну систему викладання музично-теоретичних дисциплін, театрального мистецтва та вокально-хорових дисциплін (в інтерв'ю митець розповів, що хоче, аби кожен хорист був сформованим професіоналом: "... якщо "Ореї" не стане, то я хочу, щоб вони мали професію...")⁴¹.

Проте за життєвих обставин Олександр Вацек разом із родиною переїхав до Чехії. Незважаючи на географічну відстань Олександр Вацек продовжував опікуватись житомирським колективом за допомогою Інтернет комунікації. У періоди створення нових концертних програм приїздив на репетиції до Житомира. У такому режимі творець і дітище перебували упродовж семи років (1996–2003 рр.). І як показує нам наведений перелік здобутків хорової капели цього періоду, вищезазначена авторська дистанційно-очна практика управління хором колективом Олександра Вацека має високу життєздатність і результативність. Повернення Олександра Вацека до України в 2003 році і його робота з власно створеним колективом й до сьогодні означається палким бажанням і готовністю творця завжди вдихати життя у своє виплекане талановите творіння.

У дворічний період повномасштабної російської агресії Олександр Вацек разом із своїм колективом засобами мистецтва робить все можливе задля перемоги нашої української держави. Артисти колективу на міжнародному, всеукраїнському та обласному рівнях здійснюють мистецький фронт.

Концертна діяльність Академічної хорової капели «Орея» під керівництвом Олександра Вацека у період російської агресії вражає не тільки своєю змістовною насиченістю, а й масштабністю. Сольні концертні виступи Академічної хорової капели «Орея» відбулись у Вінницькій обласній філармонії ім. М. Д. Леонтовича (07.04.2023 р.), Чернівецькій обласній філармонії (20.05.2023 р.), Волинській обласній філармонії (20.09.2023 р.), Хмельницькій обласній філармонії (16.11.2023 р.), Тернопільській обласній філармонії (29.02.2024 р.)⁴².

⁴⁰ Пархоменко Л. Орея. Українська музична енциклопедія / Нац. акад. наук України, Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського; редкол.: Г. Скрипник (голов. ред.) та ін. Київ, 2016. Том 4. С. 486.

⁴¹ Левицька К. Основні принципи камерного хорового виконавства на прикладі хорової капели «Орея». *Наукові записки*. Серія : Мистецтвознавство. Тернопіль : Терноп. Нац. педагог. ун-т ім. В. Гнатюка, 2017. № 2. Вип. 37. С. 102.

⁴² Академічна хорова капела «Орея». URL: https://www.facebook.com/groups/oreya.net/?locale=ru_RU (дата звернення: 11–13.03.2024 р.).

Концертні виступи Академічної хорової капели «Орея» в Житомирській обласній філармонії ім. Святослава Ріхтера означаються такими заходами:

– 23.11.2022 року – Сольний концерт до Дня Гідності та Свободи.

– 10.01.2023 року – Сольний концерт, на якому біли присутні гості з Чехії: перший секретар, заступник посла Чеської республіки в Україні Іржі Прецлік та віце-консул Давід Машек, а також голова громадської організації «Житомирська спілка волинських чехів» Людмила Чижевська.

– 31.10.2023 року – Сольний концерт, наповнений осінніми фарбами українських та світових шедеврів різних епох в оригінальній обробці Олександра Вацека. На завершення концерту, вперше, у виконанні колективу та солістки філармонії Катерини Морозюк (скрипка) прозвучала пісня «Стефанія», яка викликала шквал емоцій у житомирян та гостей міста.

– 19.12.2023 року – Сольний концерт в рамках музичного фестивалю «Грудневі вечори». Неймовірна енергетика «Ореї», висока хорова культура були сприйняті житомирянами та гостями міста з піднесенням та вдячністю.

– 06.02.2024 року – Сольний концерт з різноманітним репертуаром: від духовної музики, творів українських композиторів до шедеврів світової класики, звучали і нові твори в оригінальній обробці. Майстерний і проникливий спів хору, емоційно захопливий стиль диригування – все це породило атмосферу найвищого піднесення, яка панувала в концертній залі^{43, 44}.

Концертні виступи Академічної хорової капели «Орея» для мешканців Житомирської громади здійснювались в різних установах Житомира та містах районного значення, як-от:

– 22.11.2023 року – Сольний концерт у Парафії Божого Милосердя (м. Житомир). В храмі звучала духовна музика та Різдвяні композиції українською та польською мовами в обробці Олександра Вацека.

– 02.02.2023 року – Сольний концерт у Житомирському ліцеї № 16. Для колективу цього учбового закладу – вчителів, учнів звучала духовна музика та українські пісні в обробці Олександра Вацека.

– 24.03.2023 року – Сольний концерт у Хорошівському Будинку культури. На концерті звучала світова та українська класика, а також сучасні твори.

⁴³ Академічна хорова капела «Орея». URL: https://www.facebook.com/groups/oreya.net/?locale=ru_RU (дата звернення: 11–13.03.2024 р.).

⁴⁴ Житомирська обласна філармонія ім. С. Ріхтера. URL: <https://www.facebook.com/filrihtr> (дата звернення: 18–24.03.2024 р.).

– 23.11.2023 року – Сольний концерт у Попільнянському Будинку культури.

– 10.11.2023 року – Сольний концерт у Звягелі. Різноманітний репертуар, енергетика музикантів, неперевершене злагожене звучання голосів дали зрозуміти слухачам, що Академічна хорова капела «Орея» – це справжнє мистецтво.

– 07.11.2023 року – Сольний концерт у Лугинах. Хорова капела відкривала для слухачів світ української музичної лірики, яка є виразником високої духовності. Капела вразила неперевершеним звучанням та силою голосів артистів. Цей концерт засвідчив не тільки майстерність хору, а й професіоналізм художнього керівника та головного диригента – Заслуженого діяча мистецтв України Олександра Вацка.

– 01.02.2024 року – Сольний концерт у Ружинському Будинку культури надав можливість жителям громади ближче ознайомитися з артистами філармонії, їх репертуаром та творчим життям.

– 16.02.2024 року – Сольний концерт у Бердичевському музично-драматичному театрі. Дивовижна енергетика капели, справжнє мистецтво були сприйняті мешканцями Бердичева з великим піднесенням та вдячністю.

– 06.03.2024 року – Сольний концерт для учнів Житомирського ліцею № 16^{45, 46}.

Академічна хорова капела «Орея» має і спільні з колегами по Житомирській обласній філармонії ім. Святослава Ріхтера концертні виступи:

– 29.06.2023 року – Спільний концерт Академічної хорової капели «Орея», балетної групи Поліського академічного ансамблю пісні і танцю «Льонок» ім. Івана Сльоти, солісток: Вероніки Гуренко, Анни Воронецької та Анна Мазурик для учнів молодших класів Житомирських ліцеїв. Високопрофесійне виконання українських пісень, красиві танцювальні композиції, інтерактивні ігри викликали захоплення у ліцеїстів. Ведучий концерту, артист філармонії Руслан Давидов веселив дітей та робив все для того, щоб діти почувалися щасливими.

– 24.08.2024 року – Артисти Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера: Академічна хорова капела «Орея» та вокально-інструментальний ансамбль «Древляни» привітали жителів села Вільськ

⁴⁵ Академічна хорова капела «Орея». URL: https://www.facebook.com/groups/oreya.net/?locale=ru_RU (дата звернення: 11–13.03.2024 р.).

⁴⁶ Житомирська обласна філармонія ім. С. Ріхтера. URL: <https://www.facebook.com/filirhter> (дата звернення: 18–24.03.2024 р.).

Олівської громади з Днем Незалежності України. Концертна програма була пронизана патріотичним духом. Звучали популярні українські народні та сучасні композиції.

– 27.09.2024 року – Спільні концертні виступи Академічної хорової капели «Орея», Поліського академічного ансамблю пісні і танцю «Льонок» ім. Івана Сльоти, скрипальки Катерини Морозюк на концерті до Дня вчителя.

– 08.12.2023 року – Спільні концертні виступи Поліського академічного ансамблю пісні і танці «Льонок» ім. Івана Сльоти, Академічної хорової капели «Орея», ансамблю «Солісти філармонії», солістки-бандуристки Світлани Ніконорова, солістки Тетяни Коновал, академічного ансамблю танцю «Сонечко», ансамблю ударних інструментів «In rhythm» на церемонії нагородження «Лауреати спортивного – 2023»^{47, 48}.

Досліджуючи і вивчаючи індивідуальні риси артистичної манери і виконавського стилю Академічної хорової капели «Орея», Л. Пархоменко зазначає: «Виконавська манера «Ореї» вирізняється ювелірною відточеністю інтерпретації художнього задуму, хоча узвичаєні тексти здебільшого переосмислюються, збагачуються новими нюансами. Бездоганною є й технічна досконалість відтворення партитури – від ритмічної організації цілого й деталей, якості квазіінструментальних штрихів (особливо *pizzicato*), що створює ілюзію глибин простору, імітації звуків природи – до артикуляційної чіткості подання слова, культура якої є ключем до осягнення й вимови іншомовних текстів. До вельми прикметних особливостей виконавського стилю «Ореї» належить володіння різними манерами фонації, якими послуговуються співаки при відтворенні композицій різних епох або індивідуального почерку композитора... До індивідуальних рис артистичної манери «Ореї» останніх десятиліть належить долання сценічної статичності співаків, зокрема у сферах персоніфікованої образності жанрового чи жартівливого плану в народній пісенності, надання їм природного руху, комунікативності, реакції на зміну сюжетних ситуацій. Вводяться елементи театралізації, прийоми хореографії, режисури сценічного дійства. При побудові концертних програм (на відміну від поширеного дотримання історично-еволюційного принципу), крім спеціальних проєктів, експозиція творів

⁴⁷ Академічна хорова капела «Орея». URL: https://www.facebook.com/groups/oreya.net/?locale=ru_RU (дата звернення: 11–13.03.2024 р.).

⁴⁸ Житомирська обласна філармонія ім. С. Піхтера. URL: <https://www.facebook.com/filrihter> (дата звернення: 18–24.03.2024 р.).

вибудовується з урахуванням законів сприймання, психології слухачів»⁴⁹.

ВИСНОВКИ

Здійснена наукова розвідка за вищеозначеною тематикою, дозволяє зробити висновок, що в умовах повномасштабної російської війни проти України колектив Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера здійснював багатоаспектні напрямки діяльності. Мотиви об'єднання реалізовувались шляхом запровадження як диференційних напрямів діяльності (організація інформаційних рубрик, музичної спільноти і програми на офіційній сторінці Facebook та на каналі YouTube), так і очних мистецьких зустрічей (благодійні концерти на підтримку Збройних Сил України, музичні фестивалі в рамках мистецьких проєктів, сольні і колективні концерти всеукраїнського, обласного та районного значення).

Логічний підсумок спостережень щодо конкурсної, концертної та благодійної діяльності Академічної хорової капели «Орея» під керівництвом Олександра Вацека, зумовлює висновок про лідерство колективу з огляду наявних професійно-творчих здобутків.

Диференційно розглянуті напрями діяльності колективу Житомирської обласної філармонії ім. Святослава Ріхтера під високопрофесійним керівництвом Тетяни Руденької у період дворічної повномасштабної російської війни проти України, цілком правомірно дозволяють стверджувати про інтегративне духовне-культурне об'єднання суспільства в єдиний мотив української нації.

АНОТАЦІЯ

Розділ колективної монографії розкриває культурологічне значення діяльності Житомирської обласної філармонії імені Святослава Ріхтера в умовах повномасштабної російської війни проти України. Досліджуючи зміни діяльності Житомирської філармонії, зумовлені початком повномасштабного російського вторгнення в Україну, авторка визначає, що керівництвом філармонійної установи були здійснені кроки щодо налагодження дистанційного спілкування із житомирським суспільством шляхом запровадження рубрики «Вислови відомих постатей світу про українську пісню» та музичної спільноти Music community «Мотив Єднання» на офіційній сторінці Facebook (Житомирська обласна філармонія ім. С. Ріхтера). Новим форматом

⁴⁹ Пархоменко Л. Орея. Українська музична енциклопедія / Нац. акад. наук України, Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського; редкол.: Г. Скрипник (голов. ред.) та ін. Київ, 2016. Том 4. С. 487.

взаємодії філармонії із житомирським суспільством означено програму «Спільний ART» на каналі YouTube, в рамках якої відбувалось створення нового українського контенту через спілкування з відомими митцями культури і мистецтва. В послідовній хронології здійснено аналіз волонтерської та концертно-благодійної діяльності колективу Житомирської обласної філармонії імені Святослава Ріхтера на підтримку Збройних Сил України. Авторка наукової розвідки відмічає активний фестивальний напрямок діяльності Житомирської філармонії, який втілює ідею об'єднання музикантів України в спільні музичні проекти, зокрема Музичний фестиваль «Грудневі вечори», Міжнародний фестиваль майстрів мистецтв імені Святослава Ріхтера, Міжнародний фестиваль інструментальної музики «Сонячні кларнети», Музичний проект «Мистецтво свободи. Мистецтво гідних людей. Визначаючи Академічну хорову капелу «Орея» провідним колективом Житомирської обласної філармонії імені Святослава Ріхтера, дослідниця поглиблено вивчає професійні здобутки колективу, висвітлює біографічні відомості керівника хорової капели Олександра Вацека, відображає концертно-волонтерську діяльність «Ореї» у період російської війни проти України, наголошує на індивідуальних рисах артистичної манери і виконавського стилю Академічної хорової капели «Орея».

Література

1. Академічна хорова капела «Орея». URL: https://www.facebook.com/groups/oreya.net/?locale=ru_RU (дата звернення: 11–13.03.2024 р.).
2. Вацек О. О. Орея Академічна хорова капела. Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. Київ: Ін-т енциклопед. досліджень Нац. акад. наук України, 2022. URL: <https://esu.com.ua/article-75705> (дата звернення: 25.03.2024 р.).
3. Енциклопедія Сучасної України / Нац. акад. наук України, Наукове т-во ім. Т. Г. Шевченка, Ін-т енциклопед. досліджень Нац. акад. наук України; редкол.: Дзюба І. М. та ін. Київ, 2016. Т. 16. 710 с.
4. Енциклопедія Сучасної України / Нац. акад. наук України, Наукове т-во ім. Т. Г. Шевченка, Ін-т енциклопед. досліджень Нац. акад. наук України; редкол.: Дзюба І. М. та ін. Київ, 2018. Т. 20. 688 с.
5. Житомирщина мистецька: ілюстр. альбом-довідник / Автор-упоряд. В. Врублевський. Житомир, 2009. Вип. 1. 47 с.
6. Житомирська обласна філармонія ім. С. Ріхтера. URL: <https://www.facebook.com/filrihter> (дата звернення: 18–24.03.2024 р.).

7. Житомирська обласна філармонія Святослава Ріхтера. URL: <https://filarmonia.zt.ua/> (дата звернення: 14–15.03.2024 р.).

8. Копоть І. Житомирська філармонія в культурному просторі міста : 80 років діяльності. *Аспекти історичного музикознавства* : зб. наук. ст. Харків. нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського; [ред.-упоряд. Ганзбург Г. І., Шубіна Л. І.]. Харків : Харків. нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського, 2018. Вип. 11. С. 156–173.

9. Копоть І., Мокрицький Г. Житомирська обласна філармонія. Українська музична енциклопедія / Нац. акад. наук України, Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського ; редкол.: Г. Скрипник (голов. ред.) та ін. Київ, 2008. Том 2. С. 84.

10. Корінний М. М., Потапов Г. Г., Шевченко В. Ф. Короткий термінологічний словник з української та зарубіжної культури. Київ : Україна, 2000. 184 с.

11. Левицька К. Основні принципи камерного хорового виконавства на прикладі хорової капели «Орея». *Наукові записки*. Серія : Мистецтвознавство. Тернопіль : Терноп. Нац. педагог. ун-т ім. В. Гнатюка, 2017. № 2. Вип. 37. С. 98–105.

12. Орея – Oreyu. URL: <http://oreyu.org/index.php/ua/> (дата звернення: 16–17.03.2024 р.).

13. Пархоменко Л. Вацек Олександр. Українська музична енциклопедія / Нац. акад. наук України, Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського ; редкол.: Г. Скрипник (голов. ред.) та ін. Київ, 2006. Том 1. С. 316–317.

14. Пархоменко Л. Орея. Українська музична енциклопедія / Нац. акад. наук України, Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського ; редкол.: Г. Скрипник (голов. ред.) та ін. Київ, 2016. Том 4. С. 485–488.

15. Спільний ART. URL: https://www.youtube.com/results?search_query=%D1%81%D0%BF%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9+%D0%90%D0%A0%D0%A2 (дата звернення: 26.03.2024 р.).

16. Тлумачний словник української мови : понад 12500 статей (близько 40000 слів) / За ред. д-ра філолог. наук, проф. В. С. Калашника. Харків : Прапор, 2002. 992 с.

17. Тлумачний словник української мови / Уклад. Ковальова Т. В., Коврига Л. П. Харків : Синтекс, 2002. 672 с.

18. Шульга О. Благодійний концерт. *Житомирщина*. 2022. 20 трав. № 22. С. 12.

19. Юцевич Ю. Є. Музика. Словник-довідник. Тернопіль : навчальна книга – Богдан, 2003. 352 с.

Information about the author:

Reznik Olena Serhiivna,

PhD,

Associate Professor at the Department of Art Education
Zhytomyr Ivan Franko State University
40, Velyka Berdychivska Str., Zhytomyr, 10008, Ukraine